وەزارەتی شارەوانی و گەشتوگوزار

ژمارە: ٥٠٩ لە ٢٠٢٤/٥/١٤

پاڵپشت بە ماددەی (٥٧) لە یاسای بەڕێوەبردنی شارەوانییەکان لە هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (٦)ی ساڵی ١٩٩٣ی هەمووارکراو ، و بەمەبە ستی جێبەجێکردنی بڕیاری سەرۆك وەزیران ژمارە (٢٤٢) لە ٢٠٢٤/٣/٢٧ ، ئەم ڕێنماییەی خوارەوەمان دەرکرد:

ڕێنمایی ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠٢٤

ڕێنمایی دابەشکردنی زەوی بەسەر فەرمانبەران لە هەرێمی کوردستان

ماددەی (١):

ئەم زاراوانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریان دەگەیەنن بۆ مەبەستەکانی ئەم ڕێنماییە:

یەکەم: فەرمانبەر : فەرمانبەرانی هەرێمی کوردستان لە بواری ڕاژەی مەدەنی و سەربازی و هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ.

دووەم: خانەنشین : فەرمانبەری خانەنشین کە لە ژیاندایە.

سێیەم: زەوی : زەوی نیشتەجێی جیاکراوە لە ناو سنووری شارەوانییەکان.

چوارەم: سوودمەند نەبوون : واتە فەرمانبەر یان هاوسەرەکەی پێشتر لە هەرێمی کوردستان خانوو یان شووقە یان زەوی نیشتەجێبوونی لە دەوڵەت یان کۆمەڵەکانی هەرەوەزی نیشتەجێکردن وەرنەگرتبێت.

ماددەی (٢):

وەزارەتی شارەوانی و گەشتوگوزار زەوی دابەش دەکات بەسەر فەرمانبەران لە هەرێمی کوردستان کە پێشتر سوودمەند نەبوون بەپێی ڕێنمایی و ڕێکار و پلانسازی و هونەرییەکان کە بۆ ئەم مەبەستە دەردەچێت.

ماددەی (٣):

تەرخانکردنی زەوی بۆ فەرمانبەر بەم مەرجانەی خوارەوە دەبێت:

یەکەم: داواکاری پێشکەش دەکرێت لەلایەن ئەو فەرمانبەرانەی کە خزمەتی فعلیان (٨) ساڵ بەرەو سەرەوەیە بەپێی ئەم پێوەرانەی خوارەوە ئەگەر پێویستی کرد دەخرێنە کێبڕکێ (منافسة).

١- ساڵانی خزمەت.

٢- ژمارەی ئەندامانی خێزان.

٣- شوێنی لە دایك بوون.

دووەم: ئەگەر ژن و مێرد فەرمانبەر بوون خاڵی هەر دووکیان کۆ دەکرێتەوە ، وە بە ناوی ئەو کەسە دەکرێت کە خاڵی زیاترە، بە هەمان شێوە ئەگەر لە یەک ژن زیاتری هەبێت.

سـێیەم: هەر فەرمانبەرێک (کوڕ یان کچ) پێش گرێ بەندی هاوسەرگیری (زواج) زەوی وەرگرتبێت هاوسەرەکەی بە سوودمەند ئەژمار ناکرێت.

چوارەم: ئەو فەرمانبەرانەی مامەڵەی تەرخانکردنی زەویان هەبووە بەر لە کۆچی دواییان وەرەسەکانیان مافی وەرگرتنی زەویەکەیان هەیە.

پێنجەم: کارمەندانی حکومەت کە خانەنشین کراون، دەتوانن لە ڕێگەی فەرمانگەی پەیوەندیدار بەپێی خاڵبەندی داواکاری وەرگرتنی زەوی پێشکەش بکەن بە مەرجێک لە ژیانی وەزیفی دا سوودمەند نەبووبن.

شەشەم: هەر فەرمانبەرێک زەوی یان یەکەی نیشتەجێ بوونی کڕیبێت لەڕێگای زیادکردنی ئاشکرا (مزایدة) بەسوودمەند ئەژمار ناکرێت، جگە لەوانەی لەبڕگەی (دوازدەم) لەم ڕێنماییە ئاماژەیان پێدراوە.

حەفتەم: تەملیک کردنی خانووی کۆمەڵگا زۆرە ملێیەکان بە سوودمەند ئەژمار ناکرێت.

هەشتەم: زەوی تەرخان کراو بۆ شەهید و ئەنفالکراو و شەهیدی تیرۆر بە منحە هەژمار دەکرێت و وەرەسەکانی کە فەرمانبەرن بە سوودمەند هەژمار ناکرێن.

نۆیەم: دادوەر و داواکاری گشتی و ئەندامانی دەستەی وانە وتنەوە لە زانکۆکان و فەرمانبەرانی پلە تایبەت و پلە باڵا مافی وەرگرتنی زەویان هەیە بە زیاد کردنی (٤) خاڵ بۆ کۆی خاڵەکانیان بە مەرجێک پێشتر سودمەند نەبووبن.

دەیەم: تەرخانکردنی زەوی لەسەر بنەمای شوێنی نیشتەجێ بوونی فەرمانبەر و بەپێی کارتی زانیاری دەبێت.

یازدەم: هەر فەرمانبەرێک خانوو یان شوقەی حکومی یان ئەو خانووانەی کە لەلایەن ڕێکخراوەکان دروستکراون وەرگرتبێت بە سوودمەند ئەژمار دەکرێت.

دوازدەم: ئەو فەرمانبەر و خانەنشینانەی کە زەوی یان خانوو یان شوقەی حکومیان کڕیبێت بە زیادکردنی ئاشکرا پاڵپشت بە بڕگەی (یەکەم) لە ماددەی (١٤) و بڕگەی (سێیەم) لە ماددەی (٢٢) لە یاسای فرۆشتن و بەکرێدانی موڵك وماڵی دەوڵەت لە هەرێمی کوردستان- عێراق ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٢١ بە سوودمەند ئەژمار دەکرێن.

سێزدەم: هەرفەرمانبەرێک سوودمەند بوبێت پێش ڕاپەڕین هاوشێوەی سوودمەندبوون لە دوای ڕاپەڕین مامەڵەی لەگەڵدا دەکرێت، هەروەها ئەوانەی لە کۆمەڵگاکانی هەرەوەزی سوودمەندبوون هەمان مامەڵەیان لەگەڵدا دەکرێت.

چواردەم: هەر فەرمانبەرێك وەك زیندانی سیاسی زەوی وەرگرتبێت بە سوودمەند ئەژمار دەکرێت.

پازدەم: دیلەکانی جەنگ کە پێشتر زەویان وەرگرتبێت بە سوودمەند ئەژمار دەکرێن.

شازدەم: ڕووبەری زەوی تەرخانکراو لە سنووری پارێزگاکان و قەزا و ناحیەکان (٢٠٠ م٢) دەبێت.

حەڤدەم: نرخی (١م٢) لە زەوی تەرخانکراو لە ناو پارێزگا (٥٠٠٠) پێنج هەزار دینار دەبێت و لە قەزاکان (٣٠٠٠) سێ هەزار دینار دەبێت و لە ناحیەکان (٢٠٠٠) دوو هەزار دینار دەبێت. ئەگەر ڕووبەری زەوی تەرخانکراو زیاتر بوو لەو ڕووبەرەی کە لە سەرەوە دیاری کراوە ڕووبەرە زیادەکە لەلایەن لیژنەی خەمڵاندن بە نرخی ڕۆژ دەخەملێنرێت.

ماددەی (٤)

یەکەم: پرۆسەی دابەشکردنی زەوی لە ڕێگەی تیروپشک دەبێت لەلایەن لیژنەی تایبەتەوە لە سەرۆکایەتی شارەوانی پەیوەندیدار و نوێنەری یەکە ئیداری و فەرمانگەی پەیوەندیدار بەشدار دەبن، لە پرۆسەیەکی شەفافدا.

دووەم: ئەو فەرمانبەرانەی کە مەرجەکانی ئەم ڕێنماییە دەیانگرێتەوە، داواکاری و بەڵێننامەی سوودمەندنەبوون پێشکەشی فەرمانگەکانیان دەکەن لە ڕێی فۆرمێکی تایبەتەوە، کە لەلایەن وەزارەتی شارەوانی و گەشتوگوزارەوە ئامادە دەکرێت، دواتر گشت زانیارییەکانی ناو فۆرمەکە لەلایەن لیژنەی تایبەت لە هەر فەرمانگەیەک وردبینی دەکرێت و پشتگیری دەکرێت و لەلایەن لیژنەکەوە و خاڵبەندی بۆ دەکرێت و بە لیست لە ڕێگەی وەزارەتەکانیان بەرزدەکرێتەوە بۆ سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران بە مەبەستی وردبینی و ڕێکخستنی لیستەکان.

سێیەم: ڕاستی و دروستی زانیارییەکان دەکەوێتە ئەستۆی فەرمانگەکانی سەر بە وەزارەتەکان و لایەنە فەرمییەکان، دواتر دوای تەواوبوونی، فەرمانی تەرخانکردن لە ئەنجومەنی وەزیران دەنێردرێت بۆ وەزارەتی شارەوانی و گەشتوگوزار بە مەبەستی جێبەجێکردنی کاری پێویست لەلایەن شارەوانییەکان.

چوارەم: شارەوانی پابەند نابێت بەو ڕووبەرانەی کە لە ڕەزامەندی تەرخان کردنی زەوی دیاری کراوە بەڵکو بەپێی پێوەری هونەری و بوونی زەوی نیشتەجێ لە شارەوانی پەیوەندار دەبێت و خاوەنەکەی مافی داواکردنی جیاوازی ڕووبەری نییە لەو حاڵەتە.

ماددەی (٥)

ئەم ڕێنماییە لە ڕێکەوتی بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان) جێبەجێ دەکرێت.

ساسان عەونی
وەزیری شارەوانی و گەشتوگوزار